

O općini

Općina Radenci smještena je na sjeveroistoku Slovenije uz rijeku Muru i ima oko 5200 stanovnika koji žive na području s 22 naselja. Radenci su poznato lječilište s jednim od nabogetijih i najkvalitetnijih područja mineralne vode u Sloveniji. Poznati su po popularnoj i svjetski poznatoj mineralnoj vodi po nazivom Radenska. Radenci se prvi put spominju 1436. godine, a lječilište je poznato već u 19. stoljeću. Karl Henn je 1833. godine otkrio izvore mineralne vode te je 1869. godine postavio prvu punionicu, a toplice su s radom počele 1882. godine.

Ljekovito vrelo, izvor: Općina Radenci

Izvori i literatura

- Matija Črešnar in Manca Omahen Gruškovnjak. 2020. Časovni trak. Univerza v Ljubljani - Filozofska fakulteta, 2020.
- Globevnik, D. Celosten pogled na vode porečja Mure in upravljanje z njimi. Ljubljana: Inštitut za vode Republike Slovenije, Hajdrihova 28 c, SI.
- Ivanišin, M. (Redatelj). (2012). FILM O RADENSKI – ZGODBA O RADENSKI [Film].
- Kikec, T. Reka Mura, skriti biser Evrope. Murska Sobota.
- Kovič, K. (2001). Zgodba o Radenski. Radenci: Radenska, d. d., Radenci.
- Natura 2000. www.natura2000.si. Preuzeto s web-stranice <http://www.natura2000.si/o-naturi-2000/kaj-je-natura-2000>: <http://www.natura2000.si/o-naturi-2000/kaj-je-natura-2000>.
- Radenci, Ž. (20. veljače 2020). Župa Radenci. Preuzeto s web-stranice <https://zupnija-radenci.com/verska-znamenja/>.
- ZTIŠ. (20. veljače 2020). ztsradenci.si/kiosk. Preuzeto s web-stranice <http://www.ztsradenci.si/kiosk/index.php/znamenitosti-v-obcini/item/86-park-s-spomnikom-tri-gracije/86-park-s-spomnikom-tri-gracije>.

Prezentacija projekta i integralnog turističkog proizvoda

Prezentacija poučnog poligona

Tematska poučna staza: „Od kamena do željeza”

Kulturna i prirodna baština na širem lokalnom području.

Podaci za kontakt

Općina Radenci
Radgonska cesta 9
9252 Radenci
T: 02 566 96 10
e-pošta: obcina@radenci.si
www.radenci.si

Poučna staza: „Od kamena do željeza”

Prikaz poučne staze, autor Luka Ajlec

Dulja ruta: 4 km, kružna ruta

Ruta: Poučni poligon (platforma ispred banke i pošte) – bakreno doba (Ljekovito vrelo) – brončano doba (kip Tri gracije) – željezno doba (Vrelo za CO2 kupke) – Poučni poligon (platforma ispred banke i pošte).

Kraća ruta: 2,1 km, nije kružna

Ruta: Poučni poligon (platforma ispred banke i pošte) – bakreno doba (Ljekovito vrelo) – brončano doba (kip Tri gracije) – željezno doba (Vrelo za CO2 kupke) – Poučni poligon (platforma ispred banke i pošte).

Kako možete pronaći više informacija?

Mobilnim telefonom skenirajte jedan od 4 QR koda na pretpovijesnom informacijskom spomeniku smještenom na platformi u centru mjesta Radenci. Sadržaj pojedinačnih kodova uključuje:

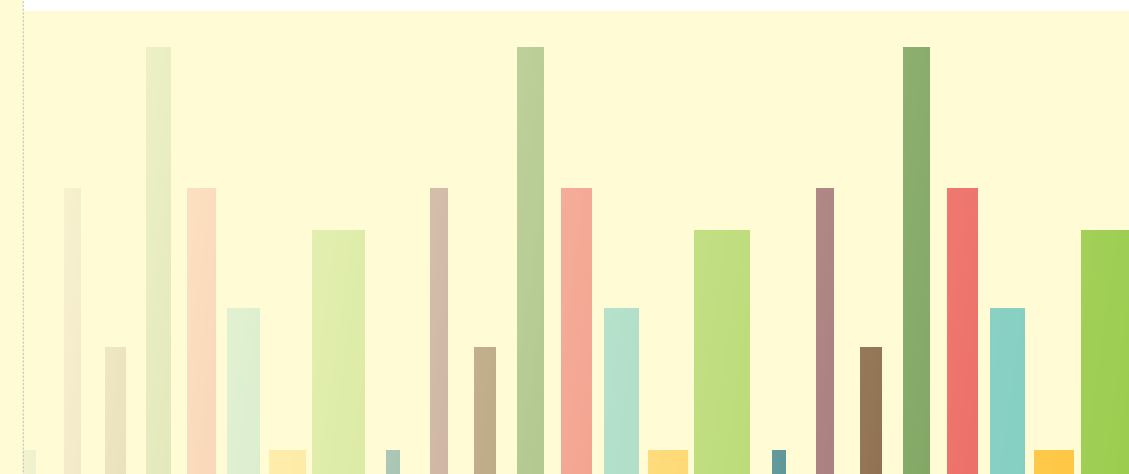
- prezentaciju projekta i integriranog turističkog proizvoda,
- prezentaciju poučnog poligona,
- tematski poučni poligon „Od kamena do željeza”,
- kulturnu i prirodnu baštinu na širem lokalnom području.

Općina
Radenci

Interreg
SLOVENIJA – HRVAŠKA
SLOVENIJA – HRVATSKA
Evropska unija | Evropski sklad za regionalni razvoj
Evropska unija | Evropski fond za regionalni razvoj

Kamena sjekira-čekič, Izvor: Općina Radenci

„Od kamena do željeza”

Zašto govorimo o arheološkim nalazištima u Radencima?

U projekt su uključeni partneri: Općina Donja Voća kao vodeći partner, Općina Zreče, Muzej Turopolja, Arheološki muzej Zagreb, Sveučilište u Ljubljani i Općina Radenci.

Projekt „Prehistory Adventure – iskustvena šetnja kroz prapovijesnu baštinu” podržava Evropska unija i sufinancira Evropski fond za regionalni razvoj u okviru Programa suradnje Interreg V-A Slovenija-Hrvatska 2014 – 2020

1 Prapovijest

Kronologija

Platforma sadržava šest velikih komada pješčenjaka, koji predstavljaju šest prapovijesnih razdoblja podijeljenih u kameno i metalno doba. Kameno doba dijeli se na starije, srednje i mlađe, a metalno doba obuhvaća bakreno, brončano i željezno doba. Najveći pješčenjak predstavlja starije kameno doba, a najmanji najmlađe prapovijesno razdoblje, željezno doba. Među kamenjem se ističe model glatke kamene sjekire, karakterističan za mlađe kameno doba.

Poučni poligon, autor Miran Fekonja

Starije i srednje kameno doba

Starije kameno doba započelo je prije 2,5 milijuna godina. Tijekom navedenog razdoblja pojavilo i razvilo se nekoliko vrsta ljudi, uključujući razumnog čovjeka (Homo sapiens), koji je jedina preživjela vrsta danas. Važno obilježje tog razdoblja predstavlja ledeno doba koje su prekidala toplija međurazdoblja.

U Sloveniji postoje prvi jasniji dokazi naseljavanja iz vremena prije 250 000 – 40 000 godina, kada se na područje Europe i Bliskog istoka naselio neandertalac. Očuvano je kameno i koštano oruđe neandertalca koji je izrađivao i drveno oruđe.

Prije 40 000 godina neandertalca je zamijenio moderni čovjek koji se iz Afrike naselio u druge dijelove svijeta. Sa sobom je donio nove načine izrade kamenog i koštanog oruđa, kao i razvijene oblike umjetničkog i duhovnog izražavanja.

Prije otprilike 11500 godina područje se počelo zagrijavati, ledenjaci su počeli nestajati, a šume su se širile. To se razdoblje naziva srednjim kamenim dobom.

U Radencima su prilikom istovara šljunka iskopanog u šljunčari Mirova gramoznica pronašli probušenu kamenu sjekiru od sivo-zelenog zrnatog kamena iz mlađeg kamenog doba (4000 godina prije Krista). Duljine je 11,8 cm, širine 4,5 cm i debljine 5,5 cm. Iskopina se nalazi u Regionalnom muzeju Maribor pod inventarnim brojem 2916.

Ljude je oduvijek zanimalo što se nalazi iza brda, planina, s druge strane potoka, rijeka i mora. Znam da ste i vi zainteresirani za učenje o ovoj prapovijesnoj avanturi.

O razvoju prapovijesnih razdoblja saznat ćete na poučnoj stazi „Od kamena do željeza“, u vezi s novijom povijesti zdravstvenog turizma u Radencima. Staza vodi do zaštićenog područja naselja, vrtne i arhitektonske baštine i Nature 2000. Vaš je zadatak pronaći točke duž poučne staze pomoću karte te doživjeti i osjetiti bogatstvo područja.

2 Mlađe kameno i bakreno doba

Zašto je ovdje obilježeno područje bakrenog doba? Zbog bakrenog krova na izvoru mineralne vode.

Tijekom mlađeg kamenog doba ljudi su odustali od lovačko-sakupljačkog načina života te su se razvili poljoprivreda i stočarstvo. Život se sve više odvijao u trajnim naseljima, a lončarstvo postaje važan zanat. Najstarija nalazišta iz tog doba u kontinentalnoj Sloveniji datiraju iz 4700. godine pr. Kr. Nalazi pokazuju da su proizvodili ječam, pšenicu, grašak i bob te uzgajali stoku, ovce, koze i svinje. Izrađivali su i tkanine za koje su koristili biljna i životinjska vlakna.

Nedugo nakon toga stanovnici našeg kraja stekli su znanje o iskopavanju metala. Od bakrene rude dobili su bakar koji se topio i ulijevao u kamene ili keramičke kalupe. Kameno oruđe još je bilo u općoj upotrebi.

U karakteristične nalaze mlađeg kamenog i bakrenog doba spadaju kamene sjekire koje su se zaglađivale pomoću pijeska i vode, a na njima se izrađivala i rupa u koju bi se pričvrstila ručka.

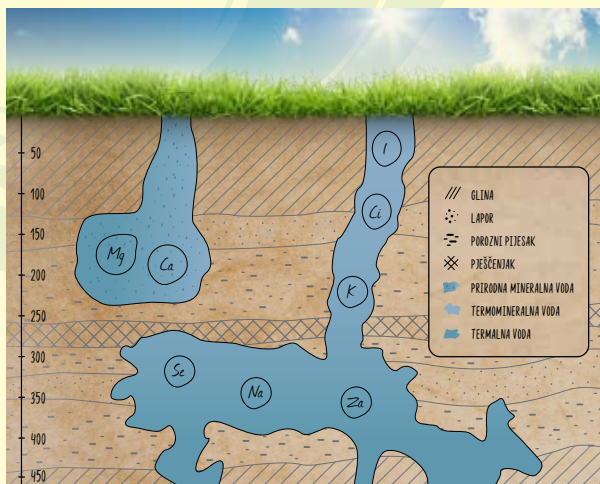
Šire područje Radenaca iz kojeg potječu prirodne mineralne vode sastavljeno je od tercijarnih morskih i slatkovodnih sedimenata nekadašnjeg Panonskog mora ili jezera. Prevladavaju slojevi gline i lapora koji štite vodonosnik, a ispod njih su slojevi pješčenjaka s prirodnom mineralnom, termomineralnom i termalnom vodom (Ivanišin, 2012).

Počeci razvoja Radenaca sežu u 1833. godinu, kada je Karel Henn, kao student, otišao na odmor u Ljutomer. Kočijaš ga je usput upozorio na snažan šum u izvoru vode. Pri povratku kući ponovno je pažljivije pogledao vrelo i otkrio da je riječ o izvoru mineralne vode.

Henn je izradio probnu analizu radenske mineralne vode i utvrdio da ona sadržava mnogo ljekovitih sastojaka i ugljični dioksid. 1865. godine odlučio je kupiti zemlju i tako započeo potragu za izvorima vode. Nakon četiri godine iz cijevi je najprije izašla mineralna voda, a svoje prvo vrelo vlasnik Henn nazvao je Radensko vrelo (Radeiner Sauerbrunn) ili Glavno vrelo. (Kovič, 2001).

Ljekovito vrelo, autor: Miran Fekonja

Kako nastaje mineralna voda, izvor: Radenska d.o.o.

3 Brončano doba

Zašto je ovdje obilježeno područje brončanog doba? Zbog brončanog kipa Tri Gracije.

Bronca je slitina bakra i kositra. Tvrdja je od bakra i ima niže talište, a istovremeno omogućuje lijevanje predmeta složenijih oblika. Kasnije je postala najpopularniji materijal za izradu oruđa, oružja i nakita. Proizvodnja bronce također je igrala važnu ulogu u razvoju trgovine na daljinu jer su nalazišta kositra posebno rijetka.

Brončano doba može se dalje podijeliti na rano (2300. do 1600. pr. Kr.), srednje (oko 1600. do 1300. pr. Kr.) i kasno (oko 1300. do 800. pr. Kr.). U ranom brončanom dobu prvo snažnije povećanje nizinskih naselja uočeno je u Pomurju, a u to vrijeme pojavilo se tipično posuđe ukrašeno vrpcom. U srednjem brončanom dobu područje istočne Slovenije pripadalo je takozvani kulturi grobnih humaka. Dolazi do velike kulturne promjene jer se je metoda pokapanja umrlih potpuno promijenila. Mrtve su počeli kremirati, a pokapani su u urnama u manjim grobovima.

Taj način ukopa nastavio se u kasno brončano doba koje karakteriziraju velika ravna groblja sa stotinama grobova. Razdoblje je, dakle, poznato i kao kultura polja sa urnama. Promjene u materijalnoj i duhovnoj kulturi dovode i do preobrazbe slike naselja jer su se uz nizinska nalazišta pojavila utvrđena visinska naselja na strateškim mjestima (npr. uzvisina s dvorcem u Gornjoj Radgoni).

Keramička boca, izvor: Radenska d.o.o.

Povijest mineralne vode započinje 1869. godine, kada je Henn uredio prvi bunar pod nazivom Radensko vrelo ili Glavno vrelo, što označava početak eksploatacije mineralne vode. Napunjeno je oko 37 000 keramičkih boca „slatinki“. Radenski park pripada jednoj od vrtnih i arhitektonskih baština ovoga kraja. Lječilišni park nastao je istodobno s lječilišnim kompleksom, a prvo uređenje parka datira iz 1865. godine. U to vrijeme zasađena je smrekova šuma i uređene su promenade. 1936. godine je parku je dodan tzv. „Sunčani park“. Dizajnirala ga je u obliku kruga u kvadratu tada priznata krajobrazna arhitektica Ilsa Fischerauer. Park je jedini njezin očuvani javni vrt u Sloveniji. Do danas su u parku sačuvana samo pojedinačna stabla i neke od najstarijih turističkih građevina u gradu. (ZTIŠ, 2020).

Tri milosti (Tri gracije), autor: Miran Fekonja

Kapela sv. Ane, izvor: ZTIŠ

Kapela sv. Ane u Radenskom parku podigla je udovica Karla Henna, Ana Henn. Kapela je sagrađena 1895. godine s neogotičkim poprečnim lađama i pročelnim zvonikom. Kapelica je ponovno obnovljena 1976. godine. Grob ispod kapele pripada obitelji Wieltching, nasljednicima obitelji Henn. Grobnica je 1963. godine premještena s groblja kapele u unutrašnjost kapele.

Kapela je ukrašena natpisom: „NE NAMA, O GOSPODINE, NE NAMA, VEĆ SVOM IMENU SLAVU DAJ. OVA KUĆA POSVEĆENA JE SV. ANI GODINE 1895.“ (Radenci, 2020)

4 Željezno doba

Zašto je ovdje obilježeno područje željeznog doba? Zbog mineralne vode bogate željezom.

Željezno doba dijeli se na starije ili halštatsko razdoblje (oko 800. do 350. pr. Kr.) i mlađe ili latensko razdoblje (oko 350. do 15. pr. Kr.). U proizvodnji oruđa i oružja, broncu je zamijenilo teže željezo. Međutim, njegova upotreba za izradu nakita ostaje ograničena jer ne dopušta tako raznolik dizajn.

U halštatskoj eri pojedini pokojnici su i dalje pokapani u ravnim grobovima u urnama. Istovremeno u istočnoj Sloveniji i šire između Alpa i Panonije pojavljuje se pokapanje u zemljanim humkama, često raspoređenim u velikim skupinama. Većina naselja ovog razdoblja bila je utvrđena i podignuta na visinama. Poznata su kao gradišta.

Tijekom latenskog razdoblja uz promjenu duhovne kulture i pogrebnih običaja došlo je i do mnogih inovacija u materijalnoj kulturi. Treba istaknuti učinkovitu borbenu opremu kao što su dvosjekli mačevi, koplja, razne kacige i oklopi. Prilikom izrade keramike vrlo bitno bilo je brzo lončarsko vreteno. Stanovnici našega kraja od sredine 2. st. pr. Kr. trgovali su s Rimljanima i počeli kovati vlastiti novac.

Natura 2000 dio je mreže zaštićenih područja koja je dizajnirala Europska unija. Njihova je glavna svrha očuvanje biološke raznolikosti zaštitom prirodnih staništa ugroženih biljaka i životinjskih vrsta (Natura 2000).

Kako se utvrđuju područja NATURE 2000?

Područja su utvrđena Direktivom o pticama (ptice) i Direktivom o habitatima (biljke i životinje).

U Sloveniji postoji 355 utvrđenih područja Natura 2000 od kojih su 324 utvrđena prema Direktivi o habitatima, a 31 prema Direktivi o pticama. Ukupna površina Nature 2000 obuhvaća 3746 % Slovenije, što je 7681 km², od čega 7675,5 km² na kopnu i 5,5 km² na moru (Natura 2000).

Površina općine Radenci iznosi 34,1 km², od čega se 4,2 km² nalazi na području Nature 2000.

Rijeka Mura, koja protječe kroz općinu Radenci, izvire na nadmorskoj visini od 1898 m u Austriji, u Nacionalnom parku Hohe Tauern (Visoke Ture) u austrijskoj saveznoj državi Salzburg, a duga je 445 km. (Globevnik).

Područje Mure izrazilo je biološki raznoliko: od samog korita rijeka s brojnim riječnim rukavcima, mrtvajama, šljunčanim površinama, potocima i poplavnim šumama, do močvara i tradicionalno obrađenog poljoprivrednog zemljišta. (Kikec).

Vrelo za CO2 kupke, autor: Miran Fekonja

Mjesta NATURE 2000, izvor: Registar mjesta Nature 2000, Agencija za zaštitu okoliša Republike Slovenije, 2016.